

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETI ODDELEK

ZADEVA PEČENKO proti SLOVENIJI

(pritožba št6387)

SODBA

STRASBOURG

4. december 2014

Ta sodba je dokončna, vendar so mogoči uredniški popravki.

V zadevi Pečenko proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (peti oddelek) kot senat v sestavi:

Angelika Nußberger, *predsednica*,

Boštjan M. Zupančič,

Vincent A. De Gaetano, *sodnika*,

in Stephen Phillips, *sodni tajnik oddelka*,

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 13. novembra 2014,

izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 6387/10) proti Republiki Sloveniji, ki jo je na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: konvencija) pri Evropskem sodišču za človekove pravice 22. januarja 2010 vložil slovenski državljani Aleksander Pečenko (v nadaljnjem besedilu: pritožnik).

2. Pritožnika je zastopala Odvetniška družba Matoz, o. p., d. o. o., iz Kopra. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala Nataša Pintar Gosenca, državna pravobranilka.

3. Pritožnik je zlasti trdil, da sta bila zaradi razmer med njegovim prestajanjem kazni zapora v ZPKZ Ljubljana kršena 3. in 8. člen konvencije in da v zvezi s tem ni imel na voljo nobenega učinkovitega pravnega sredstva, kakor ga zahteva 13. člen konvencije.

4. Sodišče je 30. avgusta 2013 sklenilo, da bo obvestilo vlado o pritožbi. Prav tako je sklenilo, da bo hkrati odločilo o sprejemljivosti in utemeljenosti pritožbe (prvi odstavek 29. člena).

DEJSTVA**I. OKOLIŠČINE ZADEVE**

5. Pritožnik je bil rojen leta 1942 in živi v Kamni Gorici.

6. Pritožnik je prestajal zaporno kazen na zaprtem in polodprtem oddelku ZPKZ Ljubljana.

7. Od 7. junija 2009 do 31. avgusta 2009 je bil na zaprtem oddelku: pet dni je bival v sobi št. 117, ki je merila 17,66 m² (brez ločenega sanitarnega prostora površine 1,68 m²) in jo je delil s tremi do petimi sojetniki, na 2,66 do 3,99 m² osebne prostora in enainosemdeset dni v sobi št. 7, ki je merila 16,7 m² (brez ločenega sanitarnega prostora površine 1,68 m²). Vlada je navedla, da je skupno število obsojencev variiralo med tri in pet in da je

imel pritožnik tedaj, ko so v sobi bivali trije obsojenci, na voljo 5 m² osebne prostora.

8. Od 1. septembra 2009 do 12. novembra 2009 je bil na polodprtem oddelku v sobi št. 137, ki je merila 17,94 m² (brez ločenega sanitarnega prostora površine 1,75 m²) in jo je delil z dvema do štirimi sojetniki, na 3,2 do 5,4 m² osebne prostora in v sobi št. 136, ki je merila 18,44 m² (brez ločenega sanitarnega prostora površine 1,78 m²) in jo je delil z dvema do štirimi sojetniki, na 3,3 do 5,6 m² osebne prostora.

9. Glede splošnih značilnosti sob na zaprtem in polodprtem oddelku, materialnih razmer v njih in sanitarnih razmer ter zdravstvenega varstva glej sodbo *Štrucl in drugi proti Sloveniji*, št. 5903/10, 6003/10 in 6544/10, 21. do 32. odstavek, 20. oktober 2011.

10. Glede časa, preživetega zunaj sobe na zaprtem oddelku, Sodišče v zgoraj navedeni sodbi ugotavlja, da so bili obsojenci na tem oddelku zaklenjeni v svojih sobah in so jih lahko zapustili le, če so se prijavili za opravljanje različnih dejavnosti, ki so večinoma potekale v prostoru za rekreacijo. Vsako nadstropje je imelo na razpolago le en prostor za rekreacijo, ki je obsegal 50 m² in ga je lahko uporabljalo največ deset sojetnikov (*Štrucl in drugi*, 86. odstavek).

11. Glede časa, preživetega zunaj sobe na polodprtem oddelku, je vlada navedla, da so bile sobe na polodprtem oddelku zapora nezaklenjene, razen od 21.45 (ob petkih, sobotah in pred prazniki od polnoči) do 6.00 (ob sobotah, nedeljah in med prazniki do 8.30). V tem času so se zaporniki lahko prosto gibali po hodniku (površina 35,7 m²), v bivalnih prostorih sojetnikov ali zunanjih ali notranjih prostorih za rekreacijo v skladu z zaporskimi pravili. Vlada je trdila, da tak režim velja že več let.

12. Temperatura v sobah je po podatkih vlade v drugi polovici julija in avgusta 2009 pozno popoldne (od 17.00 do 17.30) dosegala v povprečju okrog 28 °C, sedem dni pa več kakor 30 °C.

II. UPOŠTEVANI DOMAČA ZAKONODAJA IN PRAKSA

13. Za upoštevanje domačo zakonodajo in prakso ter upoštevanje mednarodne dokumente glej sodbo *Štrucl in drugi*, navedena zgoraj, 33.–56. odstavek.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV 3. ČLENA KONVENCIJE

14. Pritožnik je zatrjeval, da je bil zaradi razmer, kakršne so bile med njegovim prestajanjem kazni v ZPKZ Ljubljana, kršen 3. člen konvencije.

Pritoževal se je zlasti nad veliko prezasedenostjo, zaradi katere je imel premalo osebne prostora, nad slabimi sanitarnimi razmerami in neustreznim prezračevanjem, pretiranimi omejitvami časa, ki ga je smel preživeti zunaj sobe, visokimi temperaturami v sobah, neustreznim zdravstvenim varstvom in psihiatrično pomočjo ter izpostavljenostjo nasilju drugih sojetnikov zaradi pomanjkljivega varovanja.

15. Navajal je, da so razmere postale strukturni problem, kar so priznali tudi domači organi.

3. člen konvencije se glasi:

"Nikogar se ne sme mučiti ali nečloveško in ponižujoče z njim ravnati ali ga kaznovati."

A. Sprejemljivost

1. Pritožba glede bivalnih razmer med prestajanjem kazni zapora

16. Glede dela pritožbe, ki se nanaša na polodprti oddelek, je Sodišče v zadevi *Jevšnik proti Sloveniji*, št. 5747/10, 25. in 26. odstavek, 9. januar 2014 ugotovilo, da za bivalne razmere, kakršne je imel pritožnik na polodprtem oddelku ZKPZ Ljubljana, površino osebne prostora (3,3 oziroma 3,4 m²) in čas, ki ga je lahko preživel zunaj sobe (od ponedeljka do četrtega petnajst ur in petinštirideset minut dnevno, ob petkih osemnajst ur, ob sobotah petnajst ur in pol ter ob nedeljah trinajst ur in petnajst minut), ni mogoče šteti, da so bili v nasprotju s 3. členom konvencije, saj je bila omejitev osebne prostora v spalnem prostoru nadomeščena s svobodnim gibanjem, ki ga je imel pritožnik na voljo podnevi. Glede visokih temperatur v sobah med poletjem 2009 je Sodišče ugotavilo, da čeprav je bil pritožnik na prestajanju kazni tudi v drugi polovici julija in v avgustu 2009, se njegov položaj v tem obdobju ni mogel dodatno poslabšati zaradi visokih temperatur, saj je bil na polodprtem oddelku in je zaradi tega lahko veliko časa preživel zunaj sobe.

17. V obravnavani zadevi je pritožnik bival na polodprtem oddelku s površino osebne prostora od 3,2 do 5,6 m² in imel na voljo enak čas za preživljanje zunaj sobe kakor pritožnik v zadevi *Jevšnik proti Sloveniji*. Ker so bile bivalne razmere med pritožnikovim prestajanjem kazni na polodprtem oddelku podobne, kakor jih je imel pritožnik v zadevi *Jevšnik proti Sloveniji*, je treba ta del pritožbe zavrniti kot očitno neutemeljen v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije.

18. Glede preostalega dela pritožbe je vlada ob sklicevanju na enake utemeljitve kot v zadevi *Bizjak proti Sloveniji* (sklep), št. 25516/12, 17.–22. odstavek, 8. julij 2014, ugovarjala zaradi neizčrpanja notranjepravnih sredstev. Vlada je trdila, da je imel pritožnik na voljo učinkovito pravno sredstvo, odškodninski zahtevek po 179. členu obligacijskega zakonika, vendar ga ni vložil.

19. V zgoraj omenjenem sklepu iz julija 2014 je Sodišče ugotovilo, da je odškodninski zahtevek učinkovito pravno sredstvo. Vendar pa v času, ko je pritožnik januarja 2010 vložil pritožbo, ni bilo na voljo učinkovitega notranjepравnega sredstva glede razmer v zaporu (glej *Štrucl in drugi proti Sloveniji*, št. 5903/10, 6003/10 in 6544/10, 133. odstavek, 20. oktober 2011).

20. Zato Sodišče zavrača ugovor vlade, da domača pravna sredstva niso bila izčrpana. Poleg tega ugotavlja, da ta del pritožbe ni očitno neutemeljen v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije in ni nesprejemljiv niti iz katerih koli drugih razlogov. Torej ga je treba razglasiti za sprejemljivega.

2. Pritožbe, ki se nanašajo na neustrezno zdravstveno varstvo, psihiatrično pomoč in nezadostne varnostne ukrepe

21. Stranki v tej zadevi sta predložili podobne utemeljitve kakor v zadevi *Štrucl in drugi*, glede katere je Sodišče ugotovilo, da je del pritožbe, ki se nanaša na neustrezno zdravstveno varstvo, psihiatrično pomoč in nezadostne varnostne ukrepe, očitno neutemeljen (63.–69. odstavek). Ker ni razlogov, da bi Sodišče v tej zadevi odločilo drugače, Sodišče ugotavlja, da so ti pritožbeni očitki očitno neutemeljeni ter se zato v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije zavrnejo.

B. Utemeljenost

22. Stranki sta uporabili enake utemeljitve kakor v zadevi *Štrucl in drugi* (navedena zgoraj, 70.–79. odstavek).

23. Sodišče se glede upoštevanih načel sklicuje na 72.–76. odstavek svoje sodbe v zadevi *Mandić in Jović proti Sloveniji*, št. 5774/10 in 5985/10, 20. oktober 2011.

24. Sodišče ugotavlja, da je pritožnik prestajal kazen zapora na zaprtem oddelku ZPKZ Ljubljana. V sobi št. 117 je imel na voljo med 2,66 in 3,99 m² osebnega prostora. Glede sobe št. 7 Sodišče kot neutemeljene zavrača navedbe vlade, da niso bile vse postelje ves čas zasedene in da je imel pritožnik na voljo celo 5 m² osebnega prostora, saj ni vlada predložila nikakršnih podatkov, s katerimi bi izkazala natančno število dni, ki jih je pritožnik preživel v tej sobi skupaj s še dvema, tremi ali štirimi sojetniki, zato zaključuje, da je imel pritožnik tudi v sobi št. 7 na voljo manj kot 4 m² osebnega prostora. Tega je bilo še manj zaradi pohištva v sobah (glej *Modarca proti Moldovi*, št. 14437/05, 63. odstavek, 10. maj 2007).

25. Sodišče je že v zadevi *Štrucl in drugi* ugotovilo kršitev 3. člena konvencije v zvezi z razmerami med prestajanjem kazni zapora pritožnikov, omejenim osebnim prostorom v sobah (2,7 m² osebnega prostora za večino časa njihovega pridržanja), omejenim časom, preživetim zunaj sobe, in

visokimi temperaturami poleti 2009 (glej *Štrucl in drugi proti Sloveniji*, 85.–87. in 89. odstavek).

26. V obravnavani zadevi, ko je pritožnik imel na voljo manj kot 3 m² osebne prostora, je bil njegov položaj podoben položaju enega od pritožnikov v zadevi *Štrucl in drugi*. Zato Sodišče meni, da so bile te razmere v nasprotju s 3. členom konvencije.

27. V zadevi *Praznik* je bilo ugotovljeno, da osebni prostor pritožnika, ki je bil večino časa prestajanja kazni na zaprtem oddelku, velik približno 3,3 m² in le malo večji od prostora, ki je bil na voljo zapornikom v zadevi *Štrucl in drugi*, še vedno ni izpolnjeval zahtev iz priporočila Evropskega odbora za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja. Prav tako je bilo ugotovljeno, da sta njegov položaj še poslabšala zelo omejen čas, ki ga je lahko preživel zunaj sobe, in visoka temperatura v sobi v poletnem času (glej *Praznik*, navedena zgoraj, 20. odstavek). Ugotovljeno je bilo tudi, da je težak položaj, ki ga je pritožnik prestajal, presegel neizogibno raven, ki je lastna prestajanju kazni zavora, in da je zato trpljenje preseglo prag strogosti v skladu s 3. členom konvencije (glej *Praznik*, navedena zgoraj, 21. odstavek, in smiselno *Szél proti Madžarski*, št. 30221/06, 18. odstavek, 7. junij 2011, ter *Peers proti Grčiji*, št. 28524/95, 75. odstavek, ESČP 2001-III). Zato je bilo odločeno, da so bile razmere pridržanja pritožnika v nasprotju s 3. členom konvencije.

28. V obravnavani zadevi, ko je pritožnik imel na voljo več kot 3 m² osebne prostora, je bil njegov položaj enak položaju pritožnika v zadevi *Praznik*. Zato Sodišče meni, da so bile tudi te razmere v nasprotju s 3. členom konvencije.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 8. ČLENA KONVENCije

29. Pritožnik se je pritožil, da so njegove navedbe v zvezi s 3. členom privedle tudi do kršitve 8. člena konvencije.

30. 8. člen konvencije se glasi:

"1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja.

2. Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato da se prepreči nered ali zločin, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi."

31. Kakor je bilo ugotovljeno že v zadevi *Praznik*, Sodišče poudarja, da je treba pritožbe po 8. členu, če se prekrivajo s pritožbami po 3. členu, iz enakih razlogov in v enakem obsegu šteti za sprejemljive. Vendar glede na navedbe pritožnika in ob upoštevanju ugotovitve v zvezi s 3. členom Sodišče meni, da se na podlagi 8. člena v tem pogledu ne pojavlja nobeno ločeno vprašanje (glej *Orchowski proti Poljski*, št. 17885/04, 198. odstavek, ESČP 2009-... (izvlečki)).

III. ZATRJEVANA KRŠITEV 13. ČLENA KONVENCIJE

32. Pritožnik se je pritožil, da zaradi sistemske narave neustreznih razmer v zaporu v zvezi z zatrjevanimi kršitvami po 3. in 8. členu konvencije ni imel na voljo nobenega učinkovitega pravnega sredstva. Vsekakor ni nobenega dokaza, da bi bila lahko pravna sredstva, ki so bila teoretično na voljo, učinkovita v praksi, ko je šlo za razmere v zaporu in ravnanje z zaporniki. Skliceval se je na 13. člen konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s [to] konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti."

A. Sprejemljivost

33. Če se očitek pritožnika po 13. členu konvencije nanaša na pomanjkanje učinkovitih pravnih sredstev v zvezi z neustreznimi bivalnimi razmerami med prestajanjem kazni zaporu na zaprtem oddelku, kar je Sodišče ugotovilo že v zadevah *Štrucl in drugi* ter *Praznik*, njegova pritožba v zvezi s tem v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije ni očitno neutemeljena ali nesprejemljiva iz katerega koli drugega razloga. Torej jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

34. Glede pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev v zvezi z neustreznimi razmerami med prestajanjem kazni zaporu na polodprtem oddelku ZPKZ Ljubljana ter v zvezi z domnevno neustrezno zdravstveno in psihološko oskrbo in neustreznimi varnostnimi ukrepi Sodišče ob tem, da je razglasilo, da so ti očitki glede 3. in 8. člena konvencije nesprejemljivi, meni, da pritožnik nima verjetnega zahtevka za potrebe 13. člena konvencije (glej *Visloguzov proti Ukrajini*, št. 32362/02, 74. in 75. odstavek, 20. maj 2010). Iz tega izhaja, da je treba ta vidik pritožbe pritožnika po 13. členu konvencije zavrniti kot očitno neutemeljen v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtim odstavkom 35. člena konvencije.

B. Utemeljenost

35. Glede navedb vlade glej 18. odstavek.

3106. Sodišče pripominja, da v času, ko je pritožnik januarja 2010 vložil svojo pritožbo, ni bilo mogoče nobenega od pravnih sredstev z zadostno stopnjo gotovosti šteti za učinkovito pravno sredstvo glede razmer v zaporu (glej *Štrucl in drugi*, 118.–133. odstavek). Učinkovitost odškodninske tožbe v zadevah glede razmer v zaporu je Sodišče ugotovilo šele v svojem sklepu iz julija 2014 v zadevi *Bizjak*, navedeni zgoraj. Ker očitno ni razlogov, da bi bilo v tej zadevi odločeno drugače, Sodišče ugotavlja, da je bil 13. člen konvencije kršen zaradi tega, ker v domači zakonodaji ni bilo učinkovitega

in dostopnega pravnega sredstva za pritožnikove očitke glede razmer, v katerih je prestajal kazen na zaprtem oddelku zapora.

IV. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

37. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Odškodnina

38. Pritožnik je zahteval 15.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

39. Vlada je zahtevku oporekala.

40. Sodišče pritožniku prisoja 2.200 EUR za nepremoženjsko škodo.

B. Stroški in izdatki

41. Pritožnik je zahteval tudi 1.520 EUR za stroške in izdatke postopka pred Sodiščem. Ta znesek sestavljajo odvetniški stroški v višini 1.500 EUR, za katere pritožnik trdi, da so bili izračunani po domači zakonski tarifi, in materialni stroški v višini 20 EUR ter pripadajoči davek.

42. Vlada je trdila, da je znesek previsok. Navedla je tudi, da bi moralo Sodišče upoštevati, da je zastopnik pritožnika pred Sodiščem zastopal tudi druge pritožnike in da so bile vloge, ki jih je predložil Sodišču, v vseh teh primerih skoraj enake.

43. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov in izdatkov le, če dokaže, da so dejansko nastali in bili neizogibni ter da je njihov znesek razumen. Glede pritožnikovih stroškov po konvenciji Sodišče poudarja, da ga ne zavezujejo domače tarife in prakse, čeprav so mu lahko v pomoč (glej med drugim zadevo *Gaspari proti Sloveniji*, št. 21055/03, 83. odstavek, 21. julij 2009, in *Başkaya in Okçuoğlu proti Turčiji* [VS], št. 23536/94 in 24408/94, 98. odstavek, ESČP 1999-IV). V obravnavani zadevi ob upoštevanju razpoložljivih podatkov in zlasti tega, da je pravna pisarna kot zastopnica pritožnika že prejela povračilo v drugih zadevah za pripravo vlog, ki so skoraj enake tem vlogam (glej *Mandić in Jović*, navedena zgoraj, 133.–135. odstavek, *Štrucl in drugi*, navedena zgoraj, 146.–148. odstavek, ter *Praznik*, navedena zgoraj, 38.–40. odstavek), Sodišče meni, da je pritožniku za stroške postopka pred Sodiščem primerno priznati znesek 500 EUR.

C. Zamudne obresti

44. Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglaša*, da sta pritožba po 3. in 8. členu konvencije glede bivalnih razmer med prestajanjem kazni zapora na zaprtem oddelku ter pritožba po 13. členu konvencije glede bivalnih razmer med prestajanjem kazni zapora na zaprtem oddelku sprejemljivi, preostali del pritožbe pa nesprijemljiv;
2. *razsoja*, da je bil kršen 3. člen konvencije;
3. *razsoja*, da pritožbe glede materialnih pogojev prestajanja kazni zapora ni treba obravnavati po 8. členu konvencije;
4. *razsoja*, da je bil kršen 13. člen konvencije;
5. *razsoja*,
 - a) da mora tožena država v treh mesecih pritožniku plačati:
 - i) 2.200 EUR (dva tisoč dvesto evrov) za nepremoženjsko škodo in morebitni davek;
 - ii) 500 EUR (petsto evrov) za stroške in izdatke ter morebitni davek, obračunan pritožniku;
 - b) da se za navedena zneska od dneva poteka treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamujeno obdobje z dodanimi tremi odstotnimi točkami;
6. *zavrača* preostali del zahtevka pritožnika za pravično zadoščenje.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 4. decembra 2014 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Stephen Phillips
namestnik sodnega tajnika

Angelika Nußberger
predsednica